

Mevr. de Vries, Alida
„Eris veel veranderd in 100 jr.“

Sfeervol boek over Gronings platteland rond de eeuwwisseling

door Peter de Jaeger

„Er is veel veranderd in honderd jaar“, is de titel van een boek geschreven door Alida de Vries. Het beschrijft de vele veranderingen in het Groninger land op sociaal, technisch en cultureel gebied in de periode 1870-1917. De schrijfster nam hiervoor de levensgeschiedenis van haar vader, Piet Agema, als leidraad. De historische feiten verwerkte zij tot een sfeervolle roman. Alida de Vries is nu bezig met een tweede boek dat de jaren tussen 1917 en 1970 zal beschrijven.

Het boek begint tijdens de landbouwcrisis. Door de crisis kan de vader van Piet zijn schulden niet meer betalen en is verplicht zijn boerderij te verkopen. Hij wordt boerenknecht bij een hereboer. De tegenstellingen waren in die tijd enorm. Vooral op het Groningse platteland. Aan de ene kant de rijke hereboeren en aan de andere kant de arme landarbeiders. De armoede bij Piet thuis was bij voorbeeld zo groot dat hij hout moest stelen, omdat zijn moeder geen geld had voor brandstof (turf). Het voedsel was eenzijdig. De beschreven maaltijden in het boek roepen het beeld op van de Aardappeleters van Van Gogh. Vrijwel dagelijks werden aardappelen met mosterd-saus en wortelen gegeten. Op zondag suiker in de thee was een feest. Armoede en onrechtvaardige tegenstellingen waren de bakermat voor de opkomst van de arbeidersbeweging in de jaren negentig. Voormannen Jelle Troelstra en Domela Nieuwenhuis streden voor algemeen kiesrecht. Dat was toen voorbehouden aan mensen die belasting betaalden.

Naast de armoede was de arbeid een zware last. Bijna alles gebeurde met de hand en in het hoogseizoen werkte men 17 tot 18 uur per dag. Ook kinderen moesten al op vroege leeftijd meehelpen op het land. Zo werd het aardappel- en bietenrooien door boeren uitbesteed voor f 25 per ha. Vaak werd

dit werk verricht door hele gezinnen. De eerste machines kwamen pas na 1900. Het waren zaaimachines en wentelploegen. De trekkracht werd geleverd door paard of os. Kunstmest werd zo nu en dan toegepast. De giften bleven echter beperkt tot slechts tientallen kg per ha.

Omstreeks de eeuwwisseling waren de meeste mensen op het platteland zelfvoorzienend. Men had kippen voor de eieren, een geit voor de melk en een varken voor de slacht. En natuurlijk een tuin voor eigen groente. Ook de kleren werden zelf gemaakt en herhaaldelijk versteld. Op de boerenbedrijven werd boter en karnemelk zelf gekarnd. Overschotten werden nog veelal in natura geruild. De levensloop van Piet Agema is zoals van vele plattelandjongens uit die tijd. Op zijn twaalfde wordt hij schapswachter. Hiervoor krijgt hij een kwartje per dag. Vier jaar later wordt hij boerenknecht en daarna eerste knecht. Vervolgens werkt hij in Duitsland als melk-knecht en later als melkventer. Als hij genoeg geld heeft verdiend, kan zijn levensdoel in vervulling gaan: zelfstandige boer worden. Hij koopt een boerderij in Leek en treedt in het huwelijk. De boerderij met 15 ha zandgrond kostte hem f 16.000. Het kapitaal was toen nog niet zo duur. Al na enkele jaren kan hij het bedrijf zijn eigendom noemen.

„Er is veel veranderd in honderd jaar“, door Alida de Vries, Uitgeverij De Wieck, Zevenhuizen. Prijs f 32,50.

De Boerderij 15-2-04